

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ במדבר, מבה"ח וער"ח סיון, ה'תשל"ה

חלק ב – יוצא לאור לש"פ במדבר, מבה"ח וער"ח סיון, ה'תשפ"ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה

שנת הקהל

פתח דבר

לקראת ש"פ במדבר, מבה"ח וער"ח סיון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתועדות ש"פ במדבר, מבה"ח וער"ח סיון, ה'תשל"ה, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם — התועדות כרך השמונים שמכינים עתה לדפוס).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הששי ערב שבת קדש אחר חצות לסדר כי תבוא
אל הארץ וגו' ושבתה הארץ שבת להוי', ה'תשפ"ג,
שנת הקהל,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2023 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5783 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

יד. בנוגע ללימוד פסוק עם פירוש רש"י בפרשת השבוע — יש בפרשתנו פירוש רש"י תמוה, ואע"פ שכבר עמדו עליו במפרשים, הנה פירושם תמוה עוד יותר מפירוש רש"י:

על הפסוק⁷⁹ "משפחות בני קהת יחנו וגו' תימנה", מפרש רש"י: "וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה, אוי לרשע ואוי לשכנו, לכך לקו מהם דתן ואבירם ומאתים וחמשים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם".

וכמו"כ מפרש רש"י על הפסוק⁸⁰ "(והחונים לפני המשכן קדמה גו') משה ואהרן ובניו": "וסמוכין להם דגל מחנה יהודה, והחונים עליו יששכר וזבולן, טוב לצדיק טוב לשכנו, לפי שהיו שכניו של משה שהי' עוסק בתורה, נעשו גדולים בתורה, שנאמר יהודה מחוקקי⁸¹, ומבני יששכר יודעי בינה וגו', מאתים⁸² ראשי סנהדראות, ומזבולן⁸³ מושכים בשבט סופר".

וצריך להבין: מהו הקושי בפשוטו של מקרא בפסוקים הנ"ל שבגלל זה יש צורך בפירוש רש"י? ומאי שנא משאר החניות של בני לוי — "משפחות הגרשוני אחרי המשכן יחנו ימה"⁸⁴, ו"משפחות מררי ..

(82) דברי הימים א יב, לב.

(83) ס' שופטים ה, יד.

(84) פרשתנו שם, כג.

(79) ג, כט.

(80) שם, לח.

(81) תהלים ס, ט.

על ירך המשכן יחנו צפונה⁸⁵ — שבהם לא פירש רש"י מאומה, כיון שאין קושי כלל בפשוטו של מקרא.

טו. יש מפרשים⁸⁶, שבפירושו על הפסוק "משפחות בני קהת" בא רש"י לתרץ השינוי, שבבני מררי כתיב "על ירך המשכן יחנו צפונה", ובבני גרשון כתיב "אחרי המשכן יחנו ימה", וכאן כתיב "יחנו על ירך המשכן תימנה", והוי למיכתב 'על ירך המשכן יחנו תימנה', אלא לכך לא כתב "יחנו" אצל "תימנה", דכאן לא בא הכתוב לומר הציווי "יחנו תימנה", אלא פירושו שהיו כבר תימנה (וכאילו כתיב יחנו על ירך המשכן במקום שהם חונים עכשיו שהוא תימנה), ומאי נפקא מינה, אלא לומר לך שכיון שהיו תימנה, נמשכו אתם במחלוקת כו'.

ועד"ז בפסוק "משה ואהרן ובניו", בא רש"י לתרץ הלשון, דהוי למכתב "משה ואהרן ובניו יחנו לפני אהל מועד קדמה", אלא שלא בא לצוות מקום החני', רק שבא להגיד לך "והחונים קדמה" היו אלו החשובים, ולפיכך היו גם כן כמותם החונים סמוכים להם⁸⁷.

אבל, אם כוונת רש"י לתרץ שינויים הנ"ל, הנה ע"פ הכללים שבפירוש רש"י⁸⁸, הי' לו להוסיף בד"ה את התיבות שבהם הוא השינוי שבא לתרץ, וכיון שבד"ה הא' העתיק רק את התיבות "משפחות בני קהת יחנו וגו' תימנה", ובד"ה הב' העתיק רק את התיבות "משה ואהרן ובניו", אי אפשר לומר שכוונתו לתרץ שינויים הנ"ל.

ומטעם זה אי אפשר לומר גם שכוון רש"י לתרץ כפל הלשון בפסוק⁸⁹ "קדמה לפני אהל מועד מזרחה", דהיינו קדמה היינו מזרחה (ותירץ דמזרחה לאו עלייהו קאי, אלא על דגל מחנה יהודה מזרחה, שהיו תדיר באים ומתחברים עם משה ולפיכך נעשו גדולים בתורה)⁸⁹ — שהרי רש"י לא העתיק בד"ה תיבות אלו.

ומה גם שהדיוק אודות כפל הלשון אינו קושיא בפשוטו של מקרא, וכמו בפסוק "אחרי המשכן יחנו ימה", שזהו כפל לשון, דכיון שנאמר "אחרי המשכן", אין צורך להוסיף "ימה"⁹⁰, ואעפ"כ לא הוצרך רש"י לפרש מאומה.

טז. עוד ביאור במפרשי רש"י בנוגע לפסוק "משפחות בני קהת

(88) ראה כללי רש"י (כפ"ח תשע"ח) פ"ו.

וש"נ.

(89) משכיל לדוד.

(90) ראה גם פרש"י פרשתנו ב, ג.

(85) שם, לה.

(86) גר"א, שפ"ח ומשכיל לדוד.

(87) גר"א.

יחנו וגו' תימנה" — דקשה לרש"י למה לא כתיב משפחת בני הקהתי, כמו שכתוב בתר הכי⁹¹ "למשפחות הקהתי", ולעיל נמי כתיב⁹² "אלה הם משפחות הקהתי", ולכן מפרש וסמוכים להם דגל ראובן וכו', שחטאו והחטיאו את הרבים, ואינם ראויים לכתוב השם בשמם, דהיינו ה"א בראש התיבה והי"ו"ד בסוף התיבה⁹³.

אבל:

(א) הבן חמש למקרא לא למד עדיין שה"א בראש התיבה וי"ו"ד בסופה רומז על הוספת השם בשמם — שענין זה מפרש רש"י רק בפרשת פינחס⁹⁴: "משפחת החנוכי", "הטיל הקב"ה שמו עליהם, ה"א מצד זה וי"ו"ד מצד זה וכו'"; ואם זוהי כוונת רש"י — הי' לו להקדים ולפרש זאת בפרשתנו.

(ב) עפ"ז יוקשה למה בפרשתנו ניתוסף ה"א בראש התיבה וי"ו"ד בסופה רק גבי בני לוי, ולא גבי שאר השבטים שנימנו לפני⁹⁵?

ולכאורה — אדרבה: בנוגע להוספת ה"א בראש התיבה וי"ו"ד בסופה, מפרש רש"י שם: "לפי שהיו האומות מבזין אותם, מה אלו מתיחסין על שבטיהם, סבורין הם שלא שלטו המצריים באמותיהם, אם בגופם היו מושלים, קל וחומר בנשותיהם, לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם, ה"א מצד זה וי"ו"ד מצד זה, לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם". וא"כ, אם יש צורך בעדות זו בנוגע לשבט לוי, שעליהם לא היתה מלאכת שעבוד מצרים⁹⁶ — עאכו"כ שיש צורך בעדות זו בנוגע לשאר השבטים!

(ג) לא יתכן לומר שבגלל שחטאו בענין של מחלוקת כו', שוב לא יעיד הקב"ה עליהם, ח"ו, שאינם בני אבותיהם!

וכבר פירש רש"י⁹⁶ גבי שלומית בת דברי "שפירסמה הכתוב לזו לומר שהיא לבדה היתה כו'".

ובנוגע למ"ש "משפחות בני קהת", ולא "הקהתי" — הנה דיוק זה אינו קושי הדורש ביאור בפשוטו של מקרא.

יז. גם צריך להבין בפירושו רש"י ד"ה "משפחות בני קהת":

מה ש"לקו מהם דתן ואבירם ומאתים וחמישים איש עם קרח

94) כו, ב.

95) פרש"י שמות ה, ד.

96) אמור כד, יא.

91) פסוק ל.

92) פסוק כז.

93) שפ"ח.

ועדתו", הרי זה בגלל "שנמשכו עמהם במחלוקתם", היינו, שזהו עונש על ההשתתפות במחלוקת, ומדוע אומר רש"י "אוי לרשע ואוי לשכנו .. לכן לקו כו'", שמשמעותו שהסיבה שלקו היא (לא עונש על המחלוקת, אלא) בגלל ש"אוי לרשע ואוי לשכנו"?

גם צריך להבין פרטי השינויים בפירוש רש"י בין ד"ה הא' (משפחות בני קהת) לד"ה הב' (משה ואהרן ובניו):

(א) בד"ה הא': "וסמוכין להם דגל ראובן", ובד"ה הב': "וסמוכין להם דגל מחנה יהודה"?

(ב) בד"ה הא' מעתיק מהפסוק גם תיבת "תימנה", וגם בפירושו "וסמוכין להם .. החונים תימנה", משא"כ בד"ה הב'.

(ג) בד"ה הא' מזכיר רק ראובן, ואינו מזכיר החונים עליו שמעון וגד, ובד"ה הב' מוסיף "והחונים עליו ישכר וזבולן"?

(ד) בד"ה הב' מביא רא"י מפסוקים שיהודה ישכר וזבולן נעשו גדולים בתורה ("שנאמר יהודה מחוקקי, ומבני יששכר יודעי בינה וגו', ומזבולן מושכים בשבט סופר"), משא"כ בד"ה הא'?

וכמדובר כמ"פ שכל הענינים שבפירוש רש"י צריכים להיות מובנים בפשטות לבן חמש למקרא, שהרי רש"י לא יכול לסמוך על כך שלאחרי כו"כ דורות יולד המהר"ל מפראג (ועד"ז שאר מפרשי רש"י) ויכתוב חיבור שבו יתרץ הקושיות על פירוש רש"י. וכפי שיתבאר לקמן.

יח. בנוגע להערות אאמו"ר — הנה בפ' במדבר יש רק הערה אחת⁹⁷ על מאמר הזהר⁹⁸ "עאל לבי כנישתא מעטר בטוטפי אתכסי בכיסוי דציצית": "עיינן מה שנרשם בס"ד לעיל בפ' קדושים דפ"א ע"א".

ובפ' קדושים מבאר אאמו"ר⁹⁹ דבר חדש בתירוץ השאלה שעמדו עלי' מפרשי הזהר¹⁰⁰, שמ"ש "מעטר בטוטפי אתכסי בכיסוי דציצית" (תחילה תפילין ואח"כ טלית) הוא היפך הסדר (לא רק בשו"ע¹⁰¹, אלא גם) בהמשך דברי הזהר: "לפרשא על ריש' פרישו דמצוה, לבתר יתקשר קשורא דיחודא דאינון תפילין" — שאין הכוונה על הנחת הטלית (שצ"ל קודם הנחת תפילין), אלא מה שמכסה התפילין אחר שהניחם בהטלית.

99) לקוטי לוי"צ שם ע' שיד.

100) הגהות מהרח"ו ונצו"א.

101) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סכ"ה ס"ו

ז. וש"נ.

97) לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ריש ע'

שנג. וראה גם שיחת ש"פ במדבר, ה' סיון,

עחה"ש תשל"א ס"י (תו"מ חס"ד ס"ע 235

ואילך).

98) ח"ג קכ, ב.

אך יש עוד שאלה בדברי הזהר, שאאמור אינו מבארה (כמדובר כמ"פ שזהו לפי שסמך שיבינו לבד):

מהלשון "עאל לבי כנישתא מעטר בטוטפי אתכסי בכיסוי דציצית", משמע, שהנחת התפילין והטלית היא בבית הכנסת.

ולכאורה הרי זה היפך המפורש בהמשך דברי הזהר: "יקבל עלי' האי עול לפרשא על רישי' פרישו דמצוה לבתר יתקשר קשורא דיחודא דאינון תפילין .. לבתר בשעתא דב"נ עאל לבי כנישתא כו", היינו, שהנחת טו"ת קודמת להליכה לבית הכנסת?

[ולהעיר, שמעלת ההליכה לבית הכנסת בטלית ותפילין גדולה יותר ממעלת עשרה ראשונים שבאים לבית הכנסת (שנותנים לו שכר כנגד כולם¹⁰²), שלכן, הי' האריז"ל מאחר לבוא לביהכ"נ (לאחרי העשרה ראשונים, שבאו לביהכ"נ לפני זמן הנחת תפילין) כדי לבוא לביהכ"נ מעוטר בטו"ת¹⁰³].

וכפי שיתבאר לקמן.

יט. כרגיל ללמוד משנה בפרקי אבות שנוהגין לומר בכל שבת שבין פסח לעצרת, ובשבת שלפני עצרת לומדים המשניות (או ברייתות) שבפרק ששי שנקרא "קנין תורה", בתור הכנה למ"ת. ולכן נתעכב עתה על התחלת פרק זה, בקיצור עכ"פ, ובאריכות יותר בהתוועדות דהג השבועות, זמן מתן תורתנו.

הביאור בפרקי אבות¹⁰⁴: "רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים",

— שאע"פ ש"עוסק בתורה לשמה", באופן של "עסק", שמונח בזה לגמרי באופן שאין לו עסק אחר בעולמו¹⁰⁵, כך, שלכאורה אינו פועל בשאר עניני העבודה, הנה נוסף על ענין השכר על העסק בתורה לשמה, ה"ה "זוכה לדברים הרבה" שיסייעו לו בשאר עניני עבודת ה', וכמו: "מלבשתו¹⁰⁶ ענוה ויראה ומכשרתו להיות צדיק חסיד .. ומרחקתו מן

לקרוע את הים לבני, ליתן להם מים, להתפלל עבורם במלחמת עמלק ולצוות ליהושע לצאת למלחמה, ועד לשמש לפנייהם בסעודה בכיאת יתרו (פרש"י שם יח, יב) — הנה לקראת מ"ת לא הי' משה פונה לעסקיו, אלא רק להכין את בני' לקבלת התורה. (106) כולל גם הדיוק שזהו כמו לבוש שלובשו לצורך עבודה מסוימת, ואח"כ

(102) ראה שם ס"ט ט"ו. וש"נ.
(103) שער הכוונות בתחלתו (ענין ביהכ"נ"ס).
(104) רפ"ו.
(105) וע"ד שמצינו במשה רבינו ש"לא הי' פונה לעסקיו אלא מן ההר אל העם" (פרש"י יתרו יט, יד), והיינו, שאף שלפני מ"ת היו לו כו"כ עסקים — עסקנות ציבורית, כמו:

החטא וכו", שזהו רק סיוע בעבודתו, אבל בודאי צריך עבודה ויגיעה בזה¹⁰⁷ (ועד"ז רק "מוחל על עלבוננו", אבל כדי שלא ירגיש עלבוננו כלל¹⁰⁸, יש צורך בעבודה מיוחדת).

וכמו"כ לא יחסר אצלו בהנהגה טובה בין אדם לחבירו: "אוהב .. (ו)משמח את הבריות¹⁰⁹ .. ונהנין¹¹⁰ ממנו עצה ותושי"י"¹¹¹.

"ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים": "מגדלתו", ביחס ל"דברים הרבה" שזוכה להם, שיש להם ערך אליו אלא שהוא גדול מהם, "ומרוממתו", באופן שמובדל לגמרי מהם¹¹², מצד עצם העסק בתורה לשמה —

ומסיים "וזה מדרגה גדולה מאד".
(109) וקשור גם עם העסק בתורה לשמה — כי, יש ששים ריבוא אותיות לתורה, כנגד ששים ריבוא בני", כך, שכל אחד הוא כמו אות בס"ת שבה תלוי" כשרות הס"ת כולה (ראה גם תר"מ חע"ר ע' 81. וש"נ).

(110) ויש להוסיף בדיוק הלשון "נהנין" (ולא מקבלין וכיו"ב), שגם אם לפעמים אומר דבר שנראה כמו גזירה, או מילה חריפה ("א שאַרפּן וואַרט"), שקשה לקבל מצד טבעם של בני" שהם "הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים" (יבמות עט, א), הנה סוכ"ס הרי זה נעשה באופן ש"נהנין ממנו".

(111) ומזה מוכן גם שמוזה ש"אוהב .. (ו)משמח את הבריות .. ונהנין ממנו עצה ותושי"י" אין להוכיח שהוא רק מעמיד פנים (צבוע), אבל באמת אינו עוסק בתורה לשמה (דלכאורה, אם הי' עוסק בתורה לשמה, איך יתכן שיש לו עסק ושייכות עם בריות שנהנין ממנו וכו'), כי, לא זו בלבד שאין זו סתירה, אלא אדרבה: דוקא "העוסק בתורה לשמה" פועלת עליו התורה להיות "אוהב .. (ו)משמח את הבריות .. ונהנין ממנו עצה ותושי"י".

(112) וע"ד שמצינו במלך, שמצד עצמו מרומם ומובדל מהעם לגמרי, "משכמו ומעלה גבוה מכל העם" (שמואל-א ט, ב), ואילו לאחרי קבלת המלוכה ה"ה יורד ממדרגתו להיות בערך אל העם, אלא שהוא גדול מהם (אך עדיין ישנו גם ענין הרוממות וההבדלה, שלכן אסור להסתכל בפניו כו' (ראה גם תר"מ חמ"ח ע' 388. וש"נ).

פושטו וחזרו לעסוק בלימוד התורה לשמה; ולא באופן שאמר רב יוסף בנוגע לענין הענוה: "שאני ענותן" (פרש"י סוף סוטה), כי, מצד גדול ענוותנותו חשב שאינו בדרגה ד"העוסק בתורה לשמה", שרק "מלבשתו ענוה".

(107) ולדוגמא — שכדי לא ליכשל בחטא, הנה "לא עם הארץ חסיד" (אבות פ"ב מ"ה), אלא צריך ללמוד הלכות התורה (בשו"ע אדה"ז או בקיצור שו"ע), כמו הלכות ברכות הנהנין, הלכות תפלה וק"ש (היכן מותר להפסיק וכו'), והלכות מוקצה וכו' — "הלכתא רבתא לשבתא", כפי שמביא רבינו הזקן בסידורו, כיון שזה נוגע לכל אחד, שבערב שבת צריך לעיין בזה, כדי לידע את המעשה אשר יעשה וכו'.

(108) ע"ד סיפור החסידים (ראה גם תר"מ חס"ג ס"ע 264. וש"נ) שהרב המגיד שלח לר' זושא מאַניפּאָלי אחד שהתאונן על חסרון בפרנסה, ור"ז, שהי' עני מרוד רח"ל, אמר, שאינו מבין מדוע שלחו אותו אליו, שהרי אצלו לא חסר לו מאומה... ומובן שזוהי דרגה נעלית ביותר — לא רק באופן ש"חייב לברך כו' לקבלינהו בשמחה" (ברכות ס, ב), אלא באופן שלא מרגיש כלל שיש ענין בלתי-רצוי. ולהעיר גם ממ"ש בצואת הריב"ש (בתחלתה) בפי' "שויתי ה' לנגדי תמיד" (תהלים טז, ח), "שויתי לשון השתוות, בכל דבר המאורע הכל שוה אצלו, בין בענין שמשבחין אותו בני אדם או מבזין אותו" (ועד להמובא בספרי מוסר (נסמן בלקו"ש שבפנים הערה 7) אודות מי שהגיע לדרגה שלא הרגיש בזיון מזה שהשתינו עליו),

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹¹³ בלקו"ש חי"ז ע' 401 ואילך.

[ואח"כ אמר: בהמשך להמדובר אודות לימוד התורה, יש להזכיר אודות המוסד שנקרא "אהלי תורה" (ונתן משקה למנהל המוסד, עבור ה"דינער"¹¹⁴)].

* * *

כ. הביאור בפירוש רש"י¹¹⁵:

הקושי בפסוק "משפחות בני קהת וגו'" הוא — מדוע נאמר "משפחות בני קהת", ולא "משפחות קהת", כמו שנאמר "משפחות הגרשוני"⁸⁴, ו"משפחות מררי"⁸⁵. ומזה מוכח שיש אצלם ענין (בלתי רצוי) שבגללו אינו רוצה לייחסם לקהת עצמו — שזוה"ע מחלוקת קרח כו', שבגלל זה מייחסם הכתוב רק ל"בני קהת", ולא לקהת עצמו.

[וע"ד שפירש רש"י בפי' ויחי¹¹⁶ בדברי יעקב: "בקהלם אל תחד כבודי", "כשיקהיל קרח .. את כל העדה על משה ועל אהרן, שם אל יתיחד עמהם שמי, שנאמר¹¹⁷ קרח בן יצהר בן קהת בן לוי, ולא נאמר בן יעקב".]

וכדי להדגיש גודל הרשעות (שבגללה לא נתייחסו לקהת עצמו), מוסיף רש"י שהרשעות שלהם פעלה גם על שכיניהם (מדגל ראובן הסמוכין להם) — "אוי לרשע ואוי לשכנו, לכך לקו .. שנמשכו עמהם במחלוקתם", היינו, שלא מדובר כאן אודות העונש על השתתפותם במחלוקת,

— שעל זה לא שייך לומר "אוי לרשע ואוי לשכנו", דממה-נפשך: אם חטא, מגיע לו עונש על החטא שחטא בעצמו, ולא בגלל ש"אוי לרשע ואוי לשכנו", ואם לא חטא, לא יענישו אותו גם אם הוא שכנו של הרשע —

אלא אודות מה ש"לקו" בזה גופא "שנמשכו עמהם במחלוקתם", בגלל היותם שכנים של הרשע — "אוי לרשע ואוי לשכנו" ("אוי" דייקא, שזהו לשון של צער³⁶), גם אם מצד עצמם לא היו שייכים לדבר, שזהו

115) בהבא לקמן — ראה לקו"ש חל"ג ע' 10 ואילך (גם משיחה זו).

116) מט, ו.

117) ר"פ קרח.

113) בשילוב המשך הביאור בשיחות יום ב' דחגה"ש וש"פ נשא.

114) ראה מכתב ל"ג בעומר שנה זו (אג"ק ח"ל ע' רא ואילך) — למשתתפים במסיבה השנתית לטובת "אהלי תורה".

דיוק הלשון "שנמשכו עמהם במחלוקתם", ולא שנשתתפו או נטלו חלק וכיו"ב, שמורה שישנו משהו שעומד בסמיכות אליו ומושך אותו כו'.

כא. ומוסיף רש"י להדגיש חומר הענין ד"אוי לרשע ואוי לשכנו" — בהעתיקו בד"ה "משפחות בני קהת יחנו וגו' תימנה", וגם בפירושו, "וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה":

תימנה — דרום — הוא בצד ימין, וכמ"ש הראב"ע¹¹⁸ ש"תימנה" הוא "מגזרת ימין", והרי הבן חמש למקרא יודע שימין מורה על חשיבות ותוקף, משא"כ שמאל כו'.

וכפי שכבר למד מ"ש¹¹⁹ "ואביו קרא לו בנימין", ופירש רש"י "בן ימין", "לפי שהוא לבדו נולד בארץ כנען, שהיא כנגב (בדרום שהוא בצד ימין), כשאדם בא מארם נהרים" — דלכאורה אינו מובן: הסימן על ארץ ישראל שהיא בימין (בדרום) הוא רק "כשאדם בא מארם נהרים" (משא"כ כשהולך בכיוון הפכי¹²⁰), כך, שאצל הבן חמש למקרא הרי זה יכול להתפרש כדבר שהוא בדרך מקרה, וא"כ, במקום לומר "בן ימין", מוטב לומר בפירוש "בן ארץ ישראל", או בן ארץ הקודש, בן "ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה", בן "ארץ טובה ורחבה"? — ומזה שנקרא "בן ימין" דוקא מוכח גודל העילוי שבענין ד"ימין".

וכמו"כ למד הבן חמש למקרא בנוגע לתפילין: "והי' לאות על ירך"¹²¹, ופירש רש"י "יד שמאל, לפיכך ידכה מלא בפרשה שני"¹²², לדרוש בה שהיא יד כהה".

אמנם, אע"פ ש"משפחות בני קהת יחנו .. תימנה", "וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה", הנה למרות גודל מעלת הימין, לא הועילה מעלת הימין לבטל רשעותם, ולא עוד אלא שרשעותם פעלה גם על שכניהם — "אוי לרשע ואוי לשכנו", ו"לכך לקו מהם .. שנמשכו עמהם במחלוקתם".

כב. וכאן מתעוררת שאלה אצל הבן חמש למקרא:

כשבט לוי היו בודאי גם צדיקים, וא"כ, כשם שמצינו בסדר חניית שבט לוי הענין ד"אוי לרשע ואוי לשכנו", הי' צריך להיות בזה גם הענין ד"טוב לצדיק וטוב לשכנו"?

ולכן מוסיף רש"י ומפרש, שאכן מצינו זאת בנוגע לחניית משה

(121) בא יג, ט.

(122) שם, טז.

(118) פרשתנו ב, יו"ד.

(119) וישלח לו, יח.

(120) ראה גם פרש"י לך לך יג, א.

ואהרן ובניו, ש"סמוכין להם דגל מחנה יהודה, והחונים עליו יששכר וזבולן, טוב לצדיק טוב לשכנו, לפי שהיו שכניו של משה שהי' עוסק בתורה [ועד"ז בנוגע לאהרן ובניו, כפי שמבין הבן חמש למקרא ממה שלמד בפירושו רש"י¹²³ "כיצד סדר המשנה, משה הי' לומד מפי הגבורה, נכנס אהרן, שנה לו משה פרקו .. נכנסו בניו, שנה להם משה פרקם (ואח"כ נכנסו זקנים כו' ונכנסו כל העם כו') .. נמצא .. ביד בני אהרן שלשה, ביד אהרן ארבעה"], נעשו גדולים בתורה."

כג. המשך הביאור,

— (א) הטעם שגבי משפחות בני קהת מזכיר רש"י רק "דגל ראובן", ולא "דגל מחנה ראובן" שכולל גם החונים עליו שמעון וגד (ולא כפי שאומר גבי משה ואהרן ובניו, ש"סמוכין להם דגל מחנה יהודה, והחונים עליו יששכר וזבולן"), כי, רק גבי שבט ראובן (עיקר הדגל, והיו סמוכים ושייכים יותר לבני קהת שבכללם קרח) מפורש שנמשך במחלוקת, ואין הכרח לומר שגם בשמעון וגד פעלה השכינות שיהיו נמשכים במחלוקת,

(ב) בנוגע לדגל מחנה יהודה והחונים עליו ישכר וזבולן שנעשו גדולים בתורה, מביא רש"י ראי' ממ"ש "יהודה מחוקקי", ולא ממ"ש לפנ"ז בחומש¹²⁴ "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק גו'", כי, בפסוק "לא יסור גו'" נאמר רק שהיו בהם "ראשי גליות שבבבל" ו"נשיאי א"י"¹²⁵, ואילו בפסוק "יהודה מחוקקי" הרי זה שמו של השבט כולו. ובה גדלה מעלת יהודה (שהיו סמוכים ושייכים יותר למשה ואהרן ובניו) מישכר וזבולן, ש"מבני ישכר יודעי בינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות", היינו, רק חלק מהשבט, ו"זבולן מושכים בשבט סופר", היינו, רק חלק מהשבט, ורק "מושכים בשבט סופר" (ולא ראשי סנהדראות כבישכר) — נכלל בשיחה¹²⁶ שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

כד. בנוגע לביאור בזהר:

יש להקדים תוכן כללות מאמר הזהר⁹⁸ אודות סדר עבודת היום (החל מאמירת מודה אני, שמודה להקב"ה שהחזיר לו פקדון הנשמה): "כלא תלייא בעקרא דעובדא בקדמיתא ולבתר בדבורא ובמלולא דפומא .. עובדא כגוונא דדבורא", והיינו, שתחילה צריכים להיות הענינים במעשה, ולאח"ז באים הענינים שכנגדם כפי שהם בדיבור התפלה.

(125) פרש"י עה"פ.

(126) שבהערה 115.

(123) תשא לד, לב.

(124) ויחי מט, יר"ד.

וכפי שמבאר פרטי הענינים כפי שהם במעשה — "לדכאה גרמי' בקדמיתא, ולבתר יקבל עלי' האי עול לפרשא על רישי' פרישו דמצוה, לבתר יתקשר קשורא דיחודא דאינון תפילין תפלה של ראש ושל יד" (שזהו ע"ד מאמר רז"ל¹²⁷ "הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה, יפנה (נקיון הגוף כפשוטו) ויטול ידיו ויניח תפילין וכו'"),

ואח"כ מבאר הענינים שכנגדם בדיבור התפלה — "ידיכי גרמי' בקדמיתא בקרבנין במלולא דפומא, לבתר יקבל עלי' האי עול מלכות לפרשא על רישי' בשבחי דדוד מלכא כגוונא דעובדא דפריש על רישי' פרישו דמצוה, ולבתר צלותא דמיושב לקבל תפלה של יד, לבתר צלותא דמעומד דהיא לקבל תפלה דרישא", והיינו, שכנגד ענין הטהרה ("ידיכי גרמי'") הו"ע אמירת הקרבנות, וכנגד הטלית שפורס על ראשו הו"ע אמירת השבחים של דוד המלך בפסוקי דזמרה, וכנגד הנחת תפילין של יד ושל ראש הו"ע התפלה דמיושב ודמעומד (ק"ש ושמו"ע).

ועפ"ז י"ל גם שמ"ש "עאל לבי כנישתא מעטר בטוטפי וכו'" — לא קאי על המעשה בפועל ("עובדא"), שבו קודמת הנחת הטו"ת להליכה לבית הכנסת (כמפורש בהמשך הענין), אלא על תוכן הענינים בעבודה בנפש האדם כו' (ע"ד "מלולא דבורא בפומא", כפי שמפרט בפסקא זו הענין דאמירת הקרבנות ופסוקי דזמרה וצלותא דמיושב ומעומד), שניתוספים בהיותו בביהכ"נ (ששם נעשה גם כיסוי התפילין בהטלית).

כה. לאחר הביאור בפרקי אבות — אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: בהמשך להמדובר לאחרונה אודות ה"רעש" ("א שטורעם און אַ ליכטיקער שטורעם") בלימוד התורה — הנה הרעש צ"ל באופן המתאים ללשון רבותינו נשיאינו אודות קבלת התורה בשמחה ובפנימיות³⁴.

ובנוגע לפועל — שתהי' הוספה בלימוד התורה הן בכמות והן באיכות בימי סגולה אלו, החל מערב ר"ח ור"ח, ובפרט בימי ההגבלה, ערב שבועות וחג השבועות עצמו, "זמן מתן תורתנו"¹²⁸.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן ניגון הקפות לאביו הרלווי"צ ז"ל].

הוספה

א

בי"ה. כ' אייר תשט"ו

ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ

מוה"ר חיים שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מיום שלישי דאחרי, מבשר מביאתו שלום ואשר מצא הכל בסדר ובשלום, וראה השגחת השי"ת שנודמן לו ענין של פרנסה חד זמנית עד שיסתדר בקביעות יותר.

ובשאלתו אודות משרת מנהל כספי במושב צעירי אגוי"י — הנה בכלל נכון הדבר, אבל מובן שצריכה להיות משכורתו מבוססת ומובטחת. וכן צריך לסדר שיהי לו זמן פנוי לעניני בוררות וכיו"ב, (ולעסקנות צבורית שלא עמלקי"פ — אף כי מובן שהענין האחרון אין צריך להיות מונע לפרנסה קבועה, כיון שיש תקוה שבמשך הזמן תהי גם אפשריות זו בידו).

בודאי ממשיך בפעולות בענין החזית הדתית. ולפלא שאין יוצאים גלוי בעתונים ועוד יותר בקו"ק מודבקים ברחובות עיר — לגלות, אשר המפלגות מביאות

א

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (שטרן, תשס"א).

מוה"ר חיים: שטרן, ירושת"ו. מלפנים — מראשי פאג"י, וחבר מועצת עיריית ירושלים מטעמה (אדר תשי"ב-כסלו תשט"ו). בחודש כסלו תשט"ו נסע לארה"ב (בשליחות — וכחבר הנהלת — בית היתומים "דיסקין" אשר בירושת"ו), ושהה בה איזה חדשים. — במהלך שהותו בארה"ב לצורך עסקנותו הצבורית (אם בביקורו הנ"ל — תשט"ו, אם בביקוריו הקודמים — תשי"ב-ד) זכה להיכנס ל"יחידות" אצל רבינו. וראה גם לקמן (במילואים) אגרת א' סיון תשט"ו (ס"ד; להנהלת ישיבת תומכי תמימים אשר בלוד): "מ"ש אודות הנהלת מו"מ עם הנהלת פאג"י, בטח ידוע להם אשר מחבריהם מר טרגר* מר מוקוטובסקי** ומר חיים שטערן — שיחיו — ביקרו אצלי באופן ידידותי, ולכן תקותי שסייעו בהנהלת המו"מ". — אגרות נוספות אליו — לקמן אגרת ב. ג.

במושב צעירי אגוי"י: "בקוממיות", כדלקמן שם ושם.

שלא עמלקי"פ: = שלא על מנת לקבל פרס.

החזית הדתית: לקראת הבחירות (ז' מג"א תשט"ו) — ראה אג"ק חי"א אגרת ג'תפט, ובהנסמן בהערות שם. וראה גם אג"ק חכ"ו אגרות ט'תרמחט, ובהנסמן בהערות שם. — בהמשך לזה, ראה לקמן שם.

(* אברהם זאב.

** אברהם אליהו. וראה גם אגרת המחירות מיום ג' דחזהמ"ס תשי"ד ("הר"א שי' מוקוטובסקי .. בהיותו בארצה"ב הי' בהיכל כ"ק אד"ש"). "התקשרות" גליון א'פ"א ע' 8. וש"נ. בקו"ק: = בקול-קורא.

קרבן את העניינים העיקרים ואפילו אותם הכתובים בהתכניות ובהסיסמא שלהם ומוותרים גם על עיקר התכנית – ע"י שמחלישים את אפשריות ההצלחה בעת הבחירות – בהעדר החזית מאוחדת – ובלבד שהמפלגות לא תפגס ח"ו ופב"פ יעמוד בראש רשימה ולא שני כו'. וכמו שאי רצוי ומופרך מיזוג כל המפלגות הדתיות – כי רואים בחוש שבמקרים כאלה תתאה גבר, הנה לאידך גיסא מוכרח בלאק טכני להבחירות עצמן. והענין פשוט כ"כ – שבלתי ספק שכל מנהיגי המפלגות מבינים את זה, ואותם המונעים את החזית הוא מפני "שמקדימים" המפלגה לעניני הדת וכו'. וקשה להאריך בדבר המצער.

בעת רצון אזכיר את זוגתו תחי' למלוי הריונה כשורה ובקל וללידת זחור"ק בשעה טובה ומוצלחת, ובודאי יבשרני טוב בזה ובכל הנ"ל.

בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ב

בי"ה. כד' סיון תשט"ו
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר חיים שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משלישי לבהעלותך, מובן עד כמה מצער סוף דבר בענין שאלת החזית הדתית המאוחדת. וכיון שאין רע בלי טוב – יה"ר שיפקח ענין זה עיניהם של הצבור באה"ק ת"ו לראות עד כמה המפלגותיות מכה ממארת היא אשר תעוור אפילו עיני חכמים וכו', ויחליט מתאים להאמת – אשר אלה המוכרים את הדת בשביל ריוח מסופק של המפלגה – אין לסמוך עליהם כלל

המפלגות מביאות קרבן .. "שמקדימים" המפלגה לעניני הדת: ראה בארוכה אג"ק חי"א אגרת ג'תקג. ג'תקצט (בתחלתה).
תתאה גבר: לשון חז"ל – פסחים עו, א. וראה בארוכה אג"ק שם אגרת ג'תרעז.
בלאק טכני: ראה גם אג"ק שם אגרת ג'תקג (ע' קכ).

ב

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (שטרן, תשס"א).
מוה"ר חיים: שטרן, ירושת"ו. אגרות נוספות אליו – לעיל אגרת הקודמת, ובהנסמן בהערות שם.
שאלת החזית הדתית המאוחדת: ראה לעיל שם, ובהנסמן בהערות שם. – בהבא להלן ראה גם אג"ק חי"א אגרת ג'תקצט. ג'תרכה. ג'תרעז.
שארין רע בלי טוב: ראה לקו"ד ח"א פז, א ואילך. ובכ"מ.
תעוור .. עיני חכמים: ע"פ פ' שופטים טז, יט.

לא רק בענייני דת אלא גם כו'. וישים השי"ת ברחמיו המרובים קץ לגלותנו ההולך וחשוך משעה לשעה, וכמרז"ל אין לך יום שאין כו'.

נהניתי ממה שמציעים לו לייצג פאג'יי בעיריית ירושת"ו. ובטח יקבל ההצעה. ויה"ר שיזכה למלאות רצון שולחיו — רצונם האמיתי והפנימי, שהוא הרצון למלאות תפקיד הבריאה, וכמאמר המשנה אני נבראתי לשמש את קוני. ובודאי גם בעבודתו בקוממיות תהי' מטרה זו נגד עיניו, כי הרי אין שלימות בעוה"ז, ובכל ענין ודבר יש עדיין מקום לתקן ולהוסיף.

ואחרון אחרון חביב, להודעתו על הולדת הבן והכניסוהו לבריתו של אברהם אבינו ונקרא שמו בישראל מרדכי שי' — ויה"ר שכשם שהכניסוהו לברית כן יכניסוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ולגדלו מתוך הרחבה.

בברכת מזל טוב

מ. שניאורסאהן

ג

בי"ה. אדר"ח כסלו תשי"ז

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ

מוה' חיים שי'

שלום וברכה!

בודאי קבל בעתו מכתבי בברכת השנה, ובינתיים נתקבל גם מכתבו בו כותב מפעולתו במושב קוממיות שהתקדם בהשתדלותו ובהנהגתו, ובודאי לא יסתפק בזה, וממשיך בהשתדלות מתאים למעמד ומצב המקום ויושביו, שהרי בצד הטוב, שהוא קשור עם הטוב האמיתי הקב"ה שהוא בלי גבולי ואין סופי, תמיד האפשריות להוסיף ולהעלות. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

וכמרז"ל אין לך יום שאין כו': סוטה מט, א.

וכמאמר המשנה אני נבראתי לשמש את קוני: קידושין בסופה.

בעבודתו בקוממיות: ראה לעיל שם, ובהנסמן בהערות שם.

ואחרון אחרון חביב: ראה ב"ר פע"ח, ח. פרש"י וישלח לג, ב.

ג

מצילום האגרת.

מוה' חיים: שטרן, ירושת"ו. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת א, ובהנסמן בהערות שם.

מפעולתו במושב קוממיות: ראה לעיל שם, ובהנסמן בהערות שם.

ואין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה זה"ב קסב, ריש ע"ב.

ואנצל הזדמנות זו לעוררו גי"כ על שמירת שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והם (א) אמירת תהלים חדשי – כמו שנחלק התהלים לימי החדש – בכל יום אחר תפלת השחר, (ב) לימוד פרשה חומש עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע (ביום א' מהתחלת הסדרה עד פרשה שני, ביום ב' מפרשה שני עד שלישי וכו'). (ג) לימוד שיעור תניא כפי שנחלק התניא לימות השנה – אשר כפי ששמענו ה"ז סגולה לכמה ענינים, ומה טוב גם להפריש לצדקה בכל יום חול לפני תפלת הבקר. בברכה לבשו"ט בהנוגע לעצמו וכל ב"ב שי", וכן בהנוגע לענינים הכללים, בגו"ר.

מ. שניאורסאהן

שלשת השיעורים . . סגולה לכמה ענינים: ראה סה"ש תרצ"ו ס"ע 145 [ע' 158]. אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ד אגרת א"א (ע' רסח). ובכ"מ.

לזכות

החייל ב„צבאות השם" **נחום אברהם** שיחי

ליום הולדתו, י"ב אייר

וליום הכנסו בבריתו של אאע"ה י"ט אייר, ה'תשפ"ג

שנת הקהל את העם

ולזכות אחיו ואחיותיו

חי' מושקא, חנה, מנחם מענדל, שרה בלומא, אהרן שמחה, שלום דובער ומרים

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

ולזכות הוריו

הרה"ת ר' **ישראל יונתן** וזוגתו מרת **נחמה דינה** שיחיו **זילברשטרום**

ולזכות זקניו

הרה"ת ר' **טובי'** וזוגתו מרת **ברכה מירל** שיחיו **זילברשטרום**

הרה"ת ר' **מרדכי** וזוגתו מרת **שטערנא** שיחיו **שטרן**

מרת **לנא** שתחי' **יעקובוביץ**

אשת הרה"ח הרב **נחום אברהם יעקובוביץ** ע"ה למד והשפיע דא"ח לאלפים

במשך למעלה משבעים שנה, באנטוורפן בלגיה

נפטר חי' מרחשון ה'תשפ"ב